

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΝΩΣΗ

Ντόρα Μπακογιάννη «Ολοκλήρωση ή αποδόμηση»

Η Ντόρα Μπακογιάννη είναι Ελληνίδα πολιτικός, βουλευτής της Νέας Δημοκρατίας. Έχει διατελέσει υπουργός Πολιτισμού (1992-93), Εξωτερικών (2006-2009) και δήμαρχος Αθηναίων (2002-2006). Εκλέχθηκε πρώτη φορά βουλευτής το 1989. Είναι κόρη του πρώην πρωθυπουργού Κωνσταντίνου Μητσοτάκη και μητέρα του Περιφερειάρχη Στερεάς Ελλάδας, Κώστα Μπακογιάννη.

Το ερώτημα που τίθεται, αφορά ουσιαστικά στη μάχη μεταξύ ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και αποδόμησης.

Είναι το κατ' εξοχήν ερώτημα για την Ευρώπη και, με τις εκλογές που έρχονται, θεμελιώδες ζήτημα και για την Ελλάδα. Οι παράγοντες, που είχαν ευνοήσει το ευρωπαϊκό πείραμα, ήταν βασικά τρεις: Η καταστροφική εμπειρία των δύο παγκοσμίων πολέμων, η συνεχής μεταπολεμική ανάπτυξη (και η επιτυχία του ευρωπαϊκού «κοινωνικού μοντέλου»), καθώς και η ύπαρξη στιβαρής πολιτικής ηγεσίας, τουλάχιστον σε χώρες-κλειδιά. Τα τελευταία όμως χρόνια, ζούμε την αναίρεση των τριών αυτών κινητήριων μοχλών της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης: Η νέα γενιά των Ευρωπαίων θεωρεί τα επιτεύγματα δεδομένα, η οικονομική κρίση έθεσε υπό αμφισβήτηση την ίδια την ΕΕ, οι δε πολιτικές ηγεσίες έδειξαν αδυναμία να βρουν λύσεις για τα νέα, οξυμένα προβλήματα.

Γι' αυτό και ανεβαίνουν σήμερα σε όλη την Ευρώπη –και όχι μόνον σε χώρες οξείας οικονομικής κρίσης– δυνάμεις «αμφισβήτησης» (π.χ. «PODEMOS» στην Ισπανία, ΣΥΡΙΖΑ στην Ελλάδα) και, δυστυχώς, και ακροδεξιές δυνάμεις, όπως

το κόμμα της Λεπέν στη Γαλλία αλλά και άλλα ακροδεξιά κόμματα σε Ελλάδα, Αυστρία, Ουγγαρία, Ολλανδία, Δανία κλπ. Να μην ξεχνάμε, επίσης, τα αποσχιστικά κινήματα σε Ισπανία (Καταλονία, Χώρα των Βάσκων), Βρετανία (Σκωτία) κλπ.

Η παγκόσμια οικονομική κρίση του 2008 αποκάλυψε τις αδυναμίες του διεθνούς οικονομικού συστήματος, και ιδιαίτερα της ζώνης του ευρώ, λόγω των εσωτερικών αντινομιών της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και των διαφορών ανταγωνιστικότητας μεταξύ των κρατών-μελών της. Η Ελλάδα ήταν η πρώτη που «υπέκυψε», όταν η κρίση έφτασε στην Ευρώπη.

Οδηγήθηκε στην κρίση χρέους, λόγω του συνδυασμού τριών καθοριστικών παραγόντων που την υπονόμισαν καταλυτικά: Πρώτον, τη μεγάλη ευκολία δανεισμού μετά την είσοδό μας στο ευρώ, όταν δανειζόμασταν με επιτόκια που διέφεραν από της Γερμανίας μόνο κατά 1,5%! Η δεύτερη αιτία ήταν ασφαλώς οι γιγάντιες αδυναμίες μας στην ανταγωνιστικότητα. Όταν εισάγεις 3 και εξαγεις 1 ευρώ, είναι ζήτημα χρόνου να καταρρεύσεις. Τρίτον – και ίσως ακόμα πιο βασικό: από 250.000 υπαλλήλους που είχαμε το '81, φτάσαμε στο ένα εκατομμύριο εκα-

τό χιλιάδες υπαλλήλους το 2010, τη χρονιά που ξέσπασε η κρίση! Έτσι ήρθαν τα δάνεια, τα μνημόνια και η πολιτική σταθεροποίησης.

Αλλά η «σταθεροποίηση» έχει κόστος. Ως κύριο «εργαλείο» εδώ επελέγη η συγκράτηση δαπανών και η φορολογία. Μια πολιτική ανάταξης όμως, για να πετύχει, απαιτεί πρωτίστως μεταρρυθμίσεις, αναπτυξιακή διάσταση και πολιτική και κοινωνική συναίνεση. Αλλά η συναίνεση καταστρέφεται από τις κοινωνικές επιπτώσεις της ύφεσης, με κυρίαρχο παράγοντα την ανεργία.

Επιστρέφω, όμως, στο ευρύτερο ευρωπαϊκό πρόβλημα. Αυτό, για μένα, είναι κυρίως η πολιτικο-οικονομική ανισότητα και το έλλειμμα πολιτικής και οικονομικής διακυβέρνησης, που επιτείνει τις ανισορροπίες εντός του ευρώ και οδηγεί σε διακρίσεις μεταξύ Βορρά και Νότου, «κέντρου» και περιφέρειας. Σε έναν πολυμελή οργανισμό ένα μέλος κυριαρχεί πλέον: η Γερμανία. Οι εκτός κεντρικού πυρήνα χώρες (περιλαμβανόμενης εν μέρει και της Γαλλίας!) έχουν προβληματικό ισοζύγιο λόγω μειωμένης ανταγωνιστικότητας. Επίσης: τα κράτη-μέλη έχουν μεταξύ τους χάσμα ποσοστών ανεργίας (από το 6% έως το 27%!) και χάσμα προ-

υποθέσεων ανάπτυξης, π.χ. τριπλάσια επιτόκια δανεισμού για μια επιχείρηση στο Νότο απ' ό,τι στο Βορρά.

Αντιμέτωπη με την κρίση αυτή, η Ευρώπη αδράνησε; Όχι τελείως. Μπορεί να μην είχε ολοκληρωμένη στρατηγική, αλλά δεν αδράνησε κιόλας: με σειρά μέτρων και προγραμμάτων η χρηματοπιστωτική κρίση ελέγχεται σε σημαντικό βαθμό στις περισσότερες χώρες χρέους. Η Ισπανία ανακάμπτει. Πορτογαλία και Ιρλανδία βγήκαν απ' τα μνημόνια. Τα spreads πέφτουν παντού. Η Ιρλανδία δανειζεται τώρα με 0,75%, ενώ εμείς, από την ώρα που δημιουργήθηκαν συνθήκες αστάθειας, με 11%. Αυτό δείχνει πως, ό,τι και αν λέμε, ο κύριος παράγοντας επιτυχίας ή αποτυχίας μιας χώρας είναι ο εσωτερικός. Την κύρια ευθύνη εξόδου από την κρίση έχουν οι δικές της πολιτικές δυνάμεις. Αλλά η κρίση της Ευρώπης -και ιδίως η κρίση στη ζώνη ευρώ- ανέδειξε, πανευρωπαϊκά:

- Τις σοβαρές πολιτικές, και όχι μόνον οικονομικές, συνέπειες από τα σταθεροποιητικά προγράμματα.
- Μια γενική εχθρότητα έναντι της Γερμανίας.
- Ρήγμα Βορρά-Νότου.
- Διάρρηξη ακόμα και του πυρήνα Γαλλίας-Γερμανίας. Τι ρόλο θέλει για την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα π.χ. κάθε μια απ' αυτές τις δύο χώρες; Για τη Γερμανία είναι ο έλεγχος του πληθωρισμού. Για τη Γαλλία η Τράπεζα πρέπει να είναι εργαλείο ανάπτυξης. Και το ερώτημα τώρα είναι: Τι πρέπει να γίνει; Η εύκολη απάντηση των ευρωπαϊστών είναι: «περισσότερη Ευρώπη». Απαντώ: ναι, αλλά δεν αρκεί αυτό. Ασφαλώς πρέπει να κινηθούμε προς περισσότερη πολιτική και οικονομική ολοκλήρωση σε κεντρικό επίπεδο. Αλλά πρέπει να αξιοποιήσουμε στο έπακρον και την (προβλεπόμενη, άλλωστε, από την Συνθήκη της Δισαβόνας) αρχή της επικουρικότητας σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο: να φέρουμε κοντά στον πολίτη την πολιτική και οικονομική διακυβέρνηση. Το γνωρίζω και εκ πείρας, διότι προσωπικώς εργάστηκα σε όλα τα επίπεδα διοίκησης: ορεινό νομό, τον μεγαλύτερο δήμο της χώρας και σε

υπουργεία. Όμως το κεντρικό πολιτικό πρόβλημα της ΕΕ παραμένει.

Αν δεν θέλουμε, λοιπόν, η ΕΕ να απονομιμοποιηθεί και δυνάμεις λαϊκιστικές ή εξτρεμιστικές να την υπονομεύσουν, οφείλουμε να αναβιώσουμε το όραμα με μείζονες πρωτοβουλίες:

Αντιμέτωπιση του δημοκρατικού ελλείμματος τόσο με μεγαλύτερη αντιπροσωπευτικότητα και λογοδοσία σε κεντρικό επίπεδο, όσο και με χρήση, όπως προείπα, της επικουρικότητας στο περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Τραπεζική ένωση.

Πανευρωπαϊκή εγγύηση καταθέσεων.

Αληθινή χρηματοπιστωτική ένωση: συντονισμό φορολογικών συστημάτων. Μια *minimum* ευρωπαϊκή φορολογία. Μηχανισμούς στήριξης των ασθενέστερων και αναδιανομής μεταξύ κρατών-μελών. Ελάφρυνση, όπου και όσο είναι δυνατόν, του χρέους των υπερχρεωμένων χωρών, όπως η Ελλάδα.

Το κυριότερο απ' όλα, όμως, είναι η εισαγωγή ενός συστήματος διακυβέρνησης της ευρωζώνης. Προσωπικώς, ακόμα και τη δημιουργία κοινοβουλευτικής συνέλευσης της ζώνης του ευρώ υποστηρίζω. Για να επιστρέψω στο αρχικό μου διαζευκτικό ερώτημα «ολοκλήρωση ή αποδόμηση»: επιλέγω τη σταδιακή ολοκλήρωση με παράλληλη επέκταση της επικουρικότητας. Μεταρρυθμίσεις των προβληματικών οικονομιών για να γίνουν πιο ανταγωνιστικές. Πολιτικές ανάπτυξης και όχι μόνον δημοσιονομικής προσαρμογής. Ελάφρυνση του φορολογικού βάρους (που, στο τέλος-τέλος, αυξάνει και τα έσοδα) και ρυθμίσεις που να περιορίζουν το συνολικό βάρος του εξωτερικού χρέους, χωρίς να καταφύγουμε στο επικίνδυνο μέτρο της μονομερούς παραγραφής.

Πρέπει να κινηθούμε προς πολλές δημιουργικές κατευθύνσεις ταυτόχρονα. Η αποδόμηση, τόσο των κρατών όσο και των υπερκρατικών Οργανισμών, επέρχεται, όπως σήμερα, μόνον όταν ο δημόσιος δεν κινείται.

Αυτό που χρειαζόμαστε πάνω απ' όλα για να ξαναπάει η Ευρώπη μπροστά είναι το τρίπτυχο: όραμα (και σχέδιο), ηγεσία και, τέλος, αποφασιστικότητα. **HD**